

एस.इ.इ. परीक्षा २०७५ सालको नेपाली भाषाको प्रश्नपत्रको विश्लेषण

शोधार्थी

सरीना राई

क्याम्पस क्रमाङ्क र शैक्षिक वर्ष : २० (२०७४/२०७५)

त्रि.वि. दर्ता नं.: ९-२-०९००-००५४-२०१३

दोश्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क (वर्ष) : २१८००४५ (२०७५)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विभाग,
स्नाकोत्तर तह (एम.एड.) द्वितीय वर्षको नेपा.शि.५९८ को प्रयोजनार्थ प्रस्तुत
शोधपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
जनता बहुमुखी क्याम्पस
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
इटहरी, सुनसरी
२०७७/२०२१

प्रतिबद्धता पत्र

प्रस्तुत शोधपत्र मेरो मौलिक अनुसन्धान हो । शोधपत्रको कुनै अंश समेत मैले कहीं कतैबाट हुबहु नक्कल गरेको होइन । आवश्यकताअनुसार सन्दर्भ र स्रोत खुलाई पूर्वकार्यको प्रयोग गरेकी छु । यदि कहींकतैबाट हुबहु नक्कल गरेको प्रमाणित भए त्यसबाट आउने सबैखाले परिणामहरूको सामना गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु। यस सम्बन्धमा पछि कहींकतै र कुनै किसिमको उजुरवाजुर गर्ने छैन ।

मिति : २०७७, फाल्गुण

.....

शोधार्थी

सरीना राई

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

स्थापना: २०४५

फोन नं.: ०२५-५८००६४

५८१३००

(त्रिभुवन विश्वविद्यालय र उ.मा.वि. परिषदबाट सम्बन्धन प्राप्त)

विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षा शास्त्र सङ्काय

प.सं.:

च.नं.:

मिति :

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी एम. एड. दोश्रो वर्षका छात्रा सरीना राईले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको एस.इ.इ. परीक्षा २०७५ सालको नेपाली भाषाको प्रश्नपत्रको विश्लेषण शीर्षकका प्रस्तुत शोधपत्र नेपाली शिक्षामा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त उपयुक्त भएकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु।

मिति : २०७७, फाल्गुण

.....

नवीनकुमार शर्मा

शोध निर्देशक

☎ ०२५-५६१३००

FAX: ०२५-५६००६४

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
Tribhuvan University
जनता बहुमुखी क्याम्पस
Janta Multiple Campus
इटहरी, सुनसरी, नेपाल
Itahari, Sunsari, Nepal

स्थापित : २०४५

(त्रिभुवन विश्वविद्यालय व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र सङ्काय सम्बन्धन प्राप्त)

(QAA Certified)

प.सं.

मिति:

च.नं.

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, जनता बहुमुखी क्याम्पस, नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको नेपा. शि ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ यस विभागका विद्यार्थी सरीना राईले तयार पार्नुभएको एस.इ.इ. परीक्षा २०७५ सालको नेपाली भाषाको प्रश्नपत्रको विश्लेषण शोधपत्र नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त उपयुक्त ठहरिएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

हस्ताक्षर

१. मदनराज बराल

विभागीय प्रमुख

२. उप प्रा. रामदेव मण्डल

बाह्य परीक्षक

(सूर्यनारायण सत्यनारायण मोरवैता

यादव बहुमुखी क्याम्पस, सिरहा)

३. नवीनकुमार शर्मा

शोध निर्देशक

मिति:

वि.स. २०७७/११/२७

इ.स.: ११ मार्च २०२१

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत एस.इ.इ. परीक्षा २०७५ सालको नेपाली भाषाको प्रश्नपत्रको विश्लेषण शोधपत्र स्नातकोत्तर उपाधिका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालयको नियमानुसार तयार गरिएको छ ।

सर्वप्रथम मेरो शोधप्रस्ताव स्वीकृत गरी शोध अवसर प्रदान गर्ने जनता बहुमुखी क्याम्पस इटहरीका नेपाली शिक्षा विभागप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । यो शोधकार्य मैले आदरणीय गुरु नवीनकुमार शर्माको कुशल एवं प्राज्ञिक निर्देशनमा तयार गरेको हुँ । आफ्नो व्यस्तताका बावजूद पनि यस शोधकार्यका लागि प्रारम्भदेखि अन्तिम चरणसम्म आवश्यक प्रेरणा, यथोचित सहयोग, उपयुक्त प्राविधिक सल्लाह, महत्वपूर्ण सुझाव तथा मार्ग निर्देशन प्रदान गर्नु भएकोमा म उहाँप्रति हार्दिक आभार तथा कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

त्यसैगरी मेरो शोधप्रस्ताव स्वीकृत गरी शोध गर्नका लागि अनुमति दिनुहुने जनता बहुमुखी क्याम्पस इटहरीका नेपाली शिक्षा विभागका विभागीय प्रमुख श्रद्धेय गुरु मदनराज बराल तथा आदरणीय गुरु तीर्थराज भट्टराई र आदरणीय प्रा.डा. टड्कप्रसाद न्यौपानेज्यू लगायत सम्पूर्ण गुरु वर्गहरूमा हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । साथै क्याम्पस पुस्तकालयका सम्पूर्ण कर्मचारी वर्गमा समेत सहयोगका लागि धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधकार्य सम्पन्न गर्न हरेक क्षण उत्साह, हौसला, प्रेरणा र समय दिनुहुने माता चन्द्रकला राई, पिता नगेन्द्रप्रसाद राई र पति राहुल प्रधान साथै मेरो परिवारका सबै सदस्यजनहरूलाई समेत विशेष आभार तथा धन्यवाद अर्पण गर्दछु । यसैगरी यो शोधपत्रको कम्प्युटर टड्कणका लागि सहयोग पुर्याउनु हुने गोल्डेन पिक सर्भिसेसलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा यस शोधपत्रलाई पूर्णता दिन प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण महानुभावहरूलाई धन्यवाद दिदै प्रस्तुत शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि जनता बहुमुखी क्याम्पस, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग, इटहरी समक्ष पेश गर्दछु ।

शोधार्थी

सरीना राई

शोधसार

त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली शिक्षा विभाग अन्तर्गत कोड नं. ५९८ को प्रयोगात्मक पाठ्यभार पूरा गर्न स्नातकोत्तर तहको उपाधिका लागि यो शोधकार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

एस.इ.इ. परीक्षा २०७५ सालमा प्रदेश नं. २ मा सोधिएको नेपाली भाषाको प्रश्नपत्रको अध्ययन यो शोधकार्यमा गरिएको छ । शोधका क्रममा आन्तरिक र बाह्य दुवै आधारबाट अध्ययन गरिएको छ । साथै प्रश्नपत्र विशिष्टीकरण तालिका अनुरूप भए नभएको, उक्त प्रश्नपत्र वैध र विश्वासनीय छन् छैनन् सोही अनुसार अध्ययन गरिएका प्रतिनिधि प्रश्नपत्रहरूले मापदण्ड पूरा गरे नगरेको विविध पक्षबाट अध्ययन गरिएको छ । अध्ययनका क्रममा पाठ्यभार अनुसार प्रश्न भए नभएको प्रश्नले सबै पक्षलाई समेटे नसमेटेको, प्रश्नपत्रका भाषिक, व्याकरणिक त्रुटि रहे नरहेको, प्रश्नहरूको भौतिक स्वरूप आकर्षक तथा स्तरीय भए नभएको अध्ययन गरिएको छ ।

प्रस्तुत अनुसन्धानमा मूलतः पुस्तकालयीय विधिको प्रयोग गरी नमुनाका रूपमा एस.इ.इ. परीक्षा २०७५ सालको प्रदेश नं. २ को नेपाली विषयको प्रश्नपत्रलाई लिइ अध्ययन गर्दा प्रतिनिधि प्रश्नपत्र सरलदेखि जटिल तिरको क्रममा मिलेका साथै प्रश्नहरूलाई व्यावहारिक पनि बनाउन खोजेको देखिन्छ । प्रतिनिधि प्रश्नपत्र विशिष्टीकरण तालिकासँग मेल खाएको छ । तर विशिष्टीकरण तालिका अनुसार प्रश्नपिच्छे, अङ्कभार भने वितरण गरेको पाइदैन । साथै विषयवस्तुको क्षेत्र र प्रश्नको तालमेल पनि मिलेको पाइन्छ । प्रश्नपत्रको शीर्षभागमा समय पूर्णाङ्क, तह वा स्तर दिइएको भएता पनि उत्तीर्णाङ्क चाहिँ खुलाइएको छैन । प्रश्नपत्रमा २०७५ (२०१९) अङ्ग्रेजीमा लेखिएकाले शीर्ष निर्देशनमा त्रुटि देखिन्छ । व्याख्यात्मक प्रश्नको अङ्कभार ४ निर्धारण गरी प्रश्नको कठिनाइस्तर र उत्तरको आकार अनुसारको प्रश्नको अङ्कभारमा अनुपयुक्तता देखिन्छ ।

अन्त्यमा प्रतिनिधि प्रश्नपत्र नेपाली विषय भएकाले अनिवार्य रूपमा देवनागरी लिपिको मात्र प्रयोग उचित हुने देखिन्छ । सबै खाले प्रश्नहरू सोधेर पाठ्यक्रमको व्यापकतालाई समेट्नु उचित हुने देखिन्छ । व्याख्यात्मक प्रश्नका लागि अङ्कभार अलि न्यून भएकाले विशिष्टीकरण तालिकाको निर्माण गर्दा व्याख्यात्मक प्रश्नको पनि अङ्कभार बढाउनु पर्ने देखिन्छ । प्रश्नहरूमा भएका यिनै सबल दुर्बल पक्षहरू औल्याउदै आगामी दिनमा स्तरीय प्रश्नपत्र निर्माण गर्नका लागि सुझाव दिइएको छ ।

विषयसूची

अध्याय-एक

शोध परिचय

१.१	अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२	समस्या कथन	२
१.३	अध्ययनको उद्देश्य	३
१.४	अध्ययनको औचित्य	३
१.५	अध्ययनको परिसीमा	३
१.६	अध्ययनको रूपरेखा	४

अध्याय-दुई

पूर्वकार्यको समीक्षा तथा धारणात्मक संरचना

२.१	पूर्वकार्यको समीक्षा	५
२.२	पूर्वकार्यको उपयोगिता/कार्यान्वयन	८
२.३	सैद्धान्तिक/धारणात्मक संरचना	९

अध्याय-तीन

अध्ययनको प्रक्रिया/विधि

३.१	अध्ययनको संरचना	१०
३.२	जनसङ्ख्या र नमुना	१०
३.३	नमुना छनोट प्रक्रिया	१०
३.४	तथ्याङ्क सङ्कलन र साधन	११
३.५	तथ्याङ्क सङ्कलनका प्रक्रिया	११
३.६	तथ्याङ्क विश्लेषण र व्याख्या	११

अध्याय-चार

नतिजा/परिणाम र छलफल

४.१	नतिजा/परिणाम	१३
४.१.१	प्रश्नहरूको आन्तरिक आधारमा अध्ययन	१३
४.१.१.१	पाठ्यक्रम अनुरूपताका आधारमा	१३

४.१.१.२ विशिष्टीकरण तालिकाका आधारमा	१७
४.१.१.१.२.१ प्रश्नपत्रमा प्रश्नहरूको क्रमिकता	१७
४.१.१.३ भाषिक सिप पक्षहरूको परीक्षणका आधारमा	१७
४.१.१.४ प्रश्नमा हुनुपर्ने गुण	२५
४.१.१.५ भाषाका आधारमा हुनुपर्ने गुण	२९
४.१.१.६ प्रश्नका विभिन्न पक्षहरू वा प्रकृतिहरू	२९
४.१.२ प्रश्नहरूको बाह्य आधारमा तुलनात्मक अध्ययन	३०
४.१.२.१ निर्देशनका आधारमा	३१
४.१.२.२ अङ्क विभाजन र समय निर्धारण	३३
४.१.२.३ प्रस्तुति अनुक्रम	३८
४.१.२.४ प्रश्नपत्रको स्वरूप	३८
४.१.२.५ भाषाको स्वरूप	४०
४.२ छलफल/व्याख्या	४०

अध्ययन-पाँच

निष्कर्ष, सुझाव तथा उपयोगिता

५.१ निष्कर्ष	४३
५.२ सुझाव	४४
५.३ उपयोगिता	४४
५.३.१ नीतिगत तह	४४
५.३.२ कार्यान्वयन तह	४५
५.४ आगामी अनुसन्धानका लागि शीर्षक	४५
सन्दर्भग्रन्थ सूची	
परिशिष्टहरू	

सङ्क्षिप्त रूप सूची

सङ्क्षिप्त रूप	पूर्ण रूप
अभा	: अङ्कभार
क्र.सं.	: क्रम सङ्ख्या
प्रसं	: प्रश्न सङ्ख्या
त्रि.वि.	: त्रिभुवन विद्यालय
नं.	: नम्बर
जप	: जम्मा प्रश्न
उदिप्र	: उत्तर दिनुपर्ने प्रश्न
जअभा	: जम्मा अङ्कभार
पू.	: पूर्णाङ्क
उ	: उत्तीर्णाङ्क
अप्र	: अप्रकाशित

तालिका सूची

तालिका नं.	शीर्षक	पृष्ठ नं.
तालिका-१	विषयवस्तुकोसीमा र अङ्क विभाजन	१५
तालिका-२	विशुद्ध पढाइ सिप परीक्षण	१८
तालिका-३	पढाइ लेखाइ एकीकृत सिप परीक्षण	२०
तालिका-४	शब्द भण्डार क्षमता र परीक्षण	२१
तालिका-५	व्यावहारिक सिप परीक्षण र अङ्कभार	२२
तालिका-६	उच्च दक्षता परीक्षण र अङ्कभार	२४
तालिका-७	प्रश्न र पूर्णाङ्क वितरण	३३
तालिका-८	शब्द भण्डार परीक्षण र अङ्क विभाजन	३७